

TRAKĀ VENTSPILNIECE

Dace Nasteviča. "Suitu novada mantojums. Suitu danči" Rīga, 2018. (94.-96.lpp.)

Šī deja, spriežot pēc mūzikas, ir poļu krakovjaks. Šīs melodijas varianti publicēti jau 1833. gadā Ļvovā Vaclava Mihala Zaleska (*Wacław Michał Zaleski*) krājumā *Muzyka do pieśni polskich i ruskich ludu galicyjskiego*. Te viens no variantiem:

1948. gada septembrī folkloristam Andrejam Krūmiņam to pašu melodiju nodziedāja Pēteris Korāts. No pieskaņotā teksta rindas arī radies nosaukums *Trakā ventspilniece* (LFK 1824, 324–325):

Musical notation for the Trakā ventspilniece melody with lyrics, measures 1-15. The notation is in 2/4 time, key of D major (one sharp). It consists of five staves. The first staff contains measures 1-4 with lyrics "Ti-di Ak tu tra - kā vents-pil - nie 7 ce, kas tu dan-coj tra - ko ja - ku?". The second staff contains measures 5-8 with lyrics "tra - ko jak? Zi - lām bik - sām, mel - nām klei - tām, tā tu dan - coj". The third staff contains measures 9-12 with lyrics "tra - jo ja - ku. tra - ko jak. Ti - di ral - lal - lā ral - lal - lā,". The fourth staff contains measures 13-15 with lyrics "tā tu dan - coj tra - ko jak.". The fifth staff contains measure 16, which ends with a double bar line.

Jūrkalniete Katrīna Bērziņa man teica citādākus vārdus, ko dziedājuši viņpusē dancojot:

Ak tu, trakā ventspilniece,
Nemāk dancot trako jak',
Ienāk meitiņ spicam korpem (spicim pupim),
Īsu, strupu lindruciņ' (Tā māk dancot trako jaku).

Maksis Goldins raksta: “Deju melodijas ar Rietumeiropas tautu un poļu nosaukumiem nav aizguvumi šī vārda tiešā nozīmē. Te neatkārtojas jau zināmas melodijas, kaut gan ir šo minēto deju melodijām tipiski ritmi, intonācijas un jo īpaši kadences” (Goldins 1967:12).

Krakovjaka variants pēc ilgiem aizmirstības gadiem suitu repertuārā atdzima 1987. gadā pirmajā folkloras festivālā *Baltica* Viļņā. Kādā no atpūtas brīžiem folkloras kopa *Skandinieki* no Rīgas dejoja krakovjaku. Un tad Alsungas suiteņu priekšdziedātāja Lielā Trīne (Katrīne Spekmane) un Ručs (Marija Steimane) ar domu – ko jūs tur tā un šitā, mēs jums parādīs, kā tas jādancā! – sāka dejot. Toreiz deju neiemācījās, jo pēc vadošā pāra kritiena, kas beidzās laimīgi, bet ar lielu smiešanos, sievas vairs nebija pierunājamas dejot. Otrreiz krakovjaku atcerējās, kad vēlreiz gatavojām *Suitu kāzu* uzvedumu. Un tā tajā laikā, 1990. gada februārī, deju dejoja jau visa zāle. Kapela spēlēja šādu melodijas variantu:

Sākuma stāvoklis: dejojāji nostājas pāros pa apli ar sejām dejas ceļa virzienā. Iekšējās rokas sadotas un nolaistas, ārējās rokas pušiem sānos, meitām sānos vai pie brunču malas.

Pirmais gājiens (1.–8 takts)

1. takts – sadotās rokas vērējot uz augšu, ar 3 soļiem uz vietas partneri nostājas ar mugurām viens pret otru.

2. takts – sadotās rokas vērējot atpakaļ, ar 4 soļiem uz vietas partneri nostājas viens pret otru.

3.–4. takts – atkārtojas 1. un 2. takts darbība.

5.–8. takts – atkārtojas 1.–4. takts darbība.

Variants: jaunieši var dejot palēcienus, kājas ceļot augstāk vai ne tik augstu, un 2 kāju piesitienus.

Otrais gājiens (9.–16. takts)

9.–10. takts – dejojāji izpilda 3 gājiena soļus dejas ceļa virzienā, sadotās rokas izstieptas uz priekšu plecu augstumā. Partneri puspagriezienā ar mugurām viens pret otru.

11.–12. takts – 3 gājiena soļi virzienā pret dejas ceļu, sadotās rokas strauji pārvērzē kustības virzienā. Partneri puspagriezienā ar sejām viens pret otru.

13.–16. takts – pāri sadodas latviskajā aptvērienā un griežoties dejo 4 polkas soļus dejas ceļa virzienā. Dejas temps ļoti straujš. Kad nogurušie dejas placi atstājuši, muzikanti kāpina tempu, līdz izceļas liela jautrība.